

Stadsbeiaardier Cor Don wordt gepensioneerd

Dit artikel is gebaseerd op een publicatie in 'De Voorslag', het mededelingenblad van de Rotterdamse Beiaard Commissie (RBC), 2e jaargang nr. 2, april/mei 1978. De schrijver, Laura J. Meilink-Hoedemaker, was destijds lid van de RBC.

Op 11 juni aanstaande wordt onze stadsbeiaardier 65 jaar. Nu hij gepensioneerd wordt hebben wij in een gesprek met hem teruggekeken over de voorbije jaren. Het werd al gauw duidelijk dat in het leven van de heer Don naast de beiaard ook het accordeon een grote rol heeft vervuld en dat naast muziek ook de visserij bepalend is geweest voor zijn levensloop.

Visserij

Als knaap werd de heer Don door het vroeg overlijden van zijn vader gedwongen zelf in zijn onderhoud en dat van zijn moeder en zuster te voorzien. Voor zijn moeder, die met wassen en scholen schoonmaken de eindjes aan elkaar knoopte, bleek het nog een hele toer zich met haar drie dochttertjes en een zoon staande te houden. Kees, ook wel Cor of Nelis genoemd ging als elfjarige naar zee en heeft verschillende stadia van de visserij meegemaakt: hij voer op zeil- en stoomloggers en ter koopvaardij. Hij voer vanuit Vlaardingen en maakte later als walbewoner (aan de haven uiteraard) mee dat de vloot verhuisde naar IJmuiden. Ook aan boord liet hij de muziek niet los: zijn eerste instrument, het accordeon was een trouwe metgezel. Zo voer hij tot zijn achttiende. Uit de behoefte zich verder muzikaal te vormen ging hij terug naar de wal, nam muzieklessen en vestigde zich in Schiedam. Hij werkte vele jaren als ambulante musicus op partijen en uitvoeringen met als hoogtepunt de serie radio-programma's "Buitengaats" voor de VARA.

Carillon

Tijdens zijn huwelijk, dat overigens van korte duur was, woonde hij in Schiedam. Hij kwam terecht in het oude centrum van deze stad en hoorde daar regelmatig de automatische voorslag van het carillon van de Sint Janstoren. "Zo is het dus begonnen met het carillon", zegt de heer Don.

Hij werd een enthousiast luisteraar van de wekelijkse bespelingen door Ferdinand Timmermans, en de contacten met Timmermans leidden ertoe dat de heer Don zich in 1943 liet inschrijven voor beiaardlessen door Timmermans bij Toonkunst Muziekschool in Rotterdam. Een jaar lang had hij les op een studieklavier en mocht hij mee de toren in om te spelen op de beiaarden van Rotterdam en Schiedam. Timmermans had problemen met zijn gezondheid en zo mocht de heer Don onofficieel, later ook als officieel plaatsvervangend stadsbeiaardier veel bespelingen verzorgen zowel in Rotterdam als in Schiedam.

Timmermans had een vaderlijk karakter, hij was enthousiast en erg nauwkeurig zegt de heer Don. Een vriendschappelijke begeleiding heeft een stempel gedrukt op de heer Don. Een mogelijke reden voor de saamhorigheid schuilt in het feit dat de heer Don op jeugdige leeftijd zijn vader verloor en Timmermans in de oorlog een zoon verloor.

Tweede Wereldoorlog

De oorlogsjaren hebben ook op de heer Don een onuitwisbare indruk gemaakt. Voor zover het beiaardspelen betreft: op een fiets met surrogaatbanden en later zelfs te voet toog hij naar de lessen in Rotterdam. Het verwijderen van de beiaard uit het stadhuis van Rotterdam is een droevig moment geweest. De klokken werden in september 1943 ingescheept aan de Lloydkade en zijn nooit meer door een Rotterdammer gezien. Het klokkenspel in Schiedam werd met opzet door Timmermans en Don trouw bespeeld, hoewel er in de toren een Duitse uitkijkpost was ingericht. De beide beiaardiers waren van mening dat door hun wekelijkse bespelingen iets van die typische sfeer rond een toren in een stadje moest overkomen op de bezetters, die misschien daarom zelfs zouden aarzelen dit klokkenspel weg te halen. Inderdaad is het klokkenspel van Schiedam, een Van den Gheyn beiaard uit 1786, altijd in de toren gebleven.

Oefenklavier

Leermeester Timmermans hielp zijn leerling met de bouw van een studieklavier. Dit staat nog steeds bij de heer Don in huis, klaar voor gebruik. Timmermans vond het verstandig dat de heer Don zijn opleiding zou voortzetten aan een erkend instituut en afsloot met een examen. Het gevolg is dat de heer Don enige jaren in Mechelen in België studeerde en er in 1953 met vrucht zijn diploma behaalde. Don verdiende intussen zijn kost als musicus op feesten, dus in de amusements sfeer. Talloze herinneringen zijn er aan deze periode. Was er een pianist nodig dan leerde Don pianospelen; was er een trompettist nodig: de heer Don studeerde trompet en deed daar examen voor. Toen hem bij herhaling gevraagd werd op al deze instrumenten ook lessen te geven, begon hij in Vlaardingen een lespraktijk, die uitgroeide tot een muziekschool. In de accordeonwereld was hij actief door het oprichten van de Bond van Accordeonleraren. Deze bond heeft steeds op de bres gestaan voor grotere waardering van het accordeon. Nog steeds vervult hij in deze bond een bestuursfunctie.

Leen 't Hart

Toen in 1948 in het stadhuis van Rotterdam een nieuw carillon werd aangebracht, speelde de heer Don ook hier regelmatig. Van beslissende invloed op het beiaardgebeuren in de Maasstad is geweest het verschijnen van Leen 't Hart. Deze won in 1949 een in Rotterdam georganiseerde beiaardwedstrijd op de onderdelen interpretatie en improvisatie. De naam 't Hart was daarna onlosmakelijk verbonden met de Rotterdamse beiaarden. Toen Leen 't Hart na pensionering van Timmermans als stadsbeiaardier werd aangesteld, werd Cor Don ook nu weer als plaatsvervangend beiaardier benoemd. Door de vele buitenlandse activiteiten van 't Hart was Don regelmatig in de gelegenheid de klokken spellen van Rotterdam te laten zingen. De restauratie van het Laurens carillon heeft hij meegemaakt. Hij heeft altijd met vreugde dit carillon bespeeld, voelde zich er mee verknocht, meer dan met de stadhuisbeiaard. Vooral na de restauratie en uitbreiding van de stadhuisbeiaard in 1975 tot de zwaarste beiaard van Europa voelde hij zich op dit instrument niet meer thuis.

Vaste aanstellingen

In de jaren vijftig volgden benoemingen tot stadsbeiaardier in Vlaardingen [1950] en Schiedam [1956] en na de pensionering van Leen 't Hart in het begin van de jaren zeventig werd Don ook tot stadsbeiaardier van Rotterdam benoemd [1974]. Misschien is dat voor de heer Don wel te veel geweest. Zijn gezondheid speelde hem parten: hij kreeg een hartinfarct en zijn bloeddruk speelde herhaaldelijk op. Sinds 1977 speelt hij niet meer op de Rotterdamse carillons. Gelukkig heeft ook hij weer een plaatsvervanger naast zich gekregen in de persoon van Addie de Jong die hem dit jaar zal opvolgen. Don is erg ingenomen met deze benoeming.

Cor Don – de dichter

Behalve als beiaardier en als muziekdocent was en is de heer Don actief als dichter. Hij verzorgt een rubriek [Dichters aan het woord] in het Vlaardings huis aan huis blad Groot Vlaardingen. Bij het 700-jarig bestaan van Vlaardingen schreef hij een reeks gedichten over de geschiedenis van Vlaardingen, stilstaande bij de restanten van het verleden in het stadsbeeld. "Tijdstippen" noemde hij deze serie gedichten. Terwijl wij dit schrijven wordt in Delft een tentoonstelling gehouden van werk van leden van het Schiedamse Kunstenaarsgenootschap. De heer Don is op deze tentoonstelling vertegenwoordigd met enkele van zijn gedichten.

Als aanstaand gepensioneerde vindt de heer Don het plezierig dat hij in ieder geval deze schrijversactiviteiten kan voortzetten, eventueel ook andere facetten van zijn bestaan kan ontwikkelen. Maar het feit dat hij, alleen omdat hij 65 jaar wordt, ergens mee moet ophouden kan hij moeilijk verwerken. Het maakt hem machteloos en daardoor soms agressief. Niettemin kan hij erin berusten dat hij zijn plaats moet inruimen voor een volgende generatie. Nu juist in zijn vak een groot aanbod is van zeer capabele collega's kan hij zijn pensionering toch wel aanvaarden.

Cor Don – de componist

Als componist was de heer Don ook actief. Hij is verguld met het idee van de Rotterdamse Beiaard Commissie om een aantal van zijn composities voor beiaard uit te geven in een bundel. Nog meer verheugd is hij dat deze bundel op ruime schaal verspreid wordt onder beiaardiers in Nederland. Hij blijft op deze manier onder de mensen.

De samenwerking met de Rotterdamse Beiaard Commissie is de laatste jaren voor de heer Don veranderd. Don werd als plaatsvervangend beiaardier in het verleden, jarenlang naast Timmermans en 't Hart, slechts zijdelings bij de zaken betrokken. Sinds 1974 woonde hij als stadsbeiaardier de commissievergaderingen bij als adviseur. Hij heeft daar erg aan moeten wennen, maar hij heeft de samenwerking en de resultaten daarvan toch wel kunnen waarderen.

Beroemde collega's

De samenwerking met collega's in het verleden is erg verschillende geweest. Jarenlang werkte hij naast de groten in de beiaardwereld - Timmermans en 't Hart. Hij ervoer dit enerzijds als een grote stimulans en trok zich daaraan op. Anderzijds voelde hij zich menigmaal ineenschrompelen tot een nietig wezen. Dit kwam ook tot uiting in zijn werk en veroorzaakte menigmaal een crisis, waar hij met moeite doorheen kwam.

Wanneer hij straks terugziet op de reeks beiaardiers die Rotterdam in de laatste vijftig jaar heeft gekend: Timmermans - 't Hart - Don - De Jong, dan is hij toch erg tevreden dat hij "tussen deze grote knapen heeft mogen verkeren" zoals hij het zelf uitdrukt.

We noemden het al eerder in dit artikel: vooral de relatie met Timmermans heeft het leven van de heer Don beïnvloed tot op de huidige dag. Hij spreekt hierover in een recent sonnet waarin dichter-musicus Don zich op ons verzoek uit.

Sonnet

In Herinnering Ferd. Timmermans

'k Heb hem geacht als een bedeesde jongen
Die naar de meester opziet voor de klas.
Van eigen kleinheid pijnlijk dan doordrongen;
Een aardse god hij in mijn ogen was...

Hij gaf bezielend les. Ik steeg met sprongen
In kennis van muziek, dat bleek alras.
Spontaniteit en vriendschap ongedwongen
Verstoorden nimmer zijn klassieke pas.

'k Ervoer de vorming van deez' oud-doorknede
Die streng geduldig bleef, 't meest tijd besteedde
Aan dieper inzicht om het hoogst profijt.

Muziek ontbloede uit zijn nobel wezen.
Tot aan de top hij uitblonk, werd geprezen;
De eer hem kroonde boven dood en tijd ...

Cor Don
1978